

MARIA DĘBIŃSKA (ORCID: 0000-0003-2118-6337)

Pismo i wydzieliny

Wydany w 2021 roku po polsku *Testo ćpun* Paula B. Preciada (Preciado 2021) to eksperyment filozoficzno-biologiczny stanowiący jednocześnie zapis intoksykacji testosteronem i analizę współczesnego etapu rozwoju kapitalizmu, określanego przez autora mianem farmakopornokapitalizmu. System ten opiera się na produkcji cząsteczek i znaków, które stymulując i przechwytyjąc naszą *potentia gaudendi*, wyciskają z niej wartość dodatkową. Testosteron przyjmowany w formie żelu jest dla Preciada jednocześnie narzędziem pisania i metodą badawczą, pozwalającą na włączenie się w farmakopornograficzny ruch molekuł przenikających i pobudzających nasze ciała. Polskie wydanie książki Preciada, która ukazała się po hiszpańsku w 2008 roku, stanowi dobrą okazję to przyjrzenia się przemianom, jakie zaszły w ramach farmakopornograficznego systemu, i coraz liczniejszym punktom oporu, które wytwarza. Sam eksperyment Preciada dał również impuls do powstania nowych transfeministycznych praktyk cielesnych i strategii politycznych.

Preciado przekształca koncepcję pracy niematerialnej Michaela Hardta i Antoniego Negriego za pomocą deleuzjańskiej metody dawania ulubionym autorom monstualnego dziecka, które jednak muszą uznać za swoje. Umieszczając historię cząsteczek stanowiących współczesne narzędzia wytwarzania i kontrolowania podmiotowości w kontekście teorii pracy niematerialnej, zauważa: „Najczęściej analizy i opisy tej nowej formy produkcji zatrzymują się w płaszczyźnie biopolitycznej na wyso-

kości pasa” (Preciado 2021, 47). Aby uzupełnić ten brak, proponuje spojrzanie na pracę biopolityczną jako na pracę intoksykacji, w której zachodzi proces przekuwania *potentia gaudendi* w kapitał z udziałem przemysłowo produkowanych obrazów i cząsteczek, spełniających funkcję mikroprotez podmiotowości. Przemysł pornograficzny to według niego modelowy przemysł farmakopornokapitalizmu, ponieważ nie wytwarza on ani produktów, ani tożsamości, ale czerpie wartość dodatkową z zarządzania ciałem wielości i jego zdolnością do pobudzania i bycia pobudzonym.

Z tej perspektywy płeć jest wytworem molekularnych technologii nadzoru, służącym do wytwarzania kapitału i reprodukcji gatunku. Strategią oporu nie może być zatem dążenie do wyzwolenia jakiejś płci naturalnej czy prawdziwej, ale przejęcie kontroli nad środkami jej produkcji – w formie hakowania, szmuglowania i przyjmowania poza instytucjonalną kontrolą związanych z nią molekuł. Używając testosteronu jednocześnie jako medium i narzędzia badawczego, Preciado przeprowadza autoeksperyment, którego efektem jest rozdzielenie płci i molekuly, męskości i testosteronu. Pokazuje on, że transpłciowość nie jest ani bardziej, ani mniej rewolucyjna niż cispłciowość, ponieważ obie są jakąś formą relacji do techno-płci. Ciało stanowi tutaj polityczne laboratorium, jednocześnie przestrzeń ujarzmienia i narzędzie oporu. *Testo ćpun* wywraca do góry nogami standardowe skrypty autonarracji osób trans. Opisuując swoją przygodę z testożelem, Preciado nie reprezentuje doświadczeń osoby ani grupy o określonej tożsamości, lecz sprawdza, co i jak można napisać pod wpływem testosteronu – uzupełnianego innymi substancjami psychoaktywnymi.

Testo ćpun to również hołd złożony Derridzie, którego esej o *farmakonie* stanowi matrycę książki Preciada. Dla Derridy punktem wyjścia jest wieloznaczność greckiego słowa *farmakon*, która znika, kiedy tłumaczy się je jako lekarstwo: *farmakon* to jednocześnie lekarstwo i trucizna, odwołuje się do „magicznej właściwości pewnej siły, której skutki niewłaściwie opanowano, do pewnego dynamizmu, wciąż zaskakującego dla tego, kto chciałby nim władać jako pan i podmiot” (Derrida 1992, 41). *Farmakon* to „perswazja wnikażąca w duszę dzięki dyskursowi”, która może ją uleczyć albo też „zatrucić duszę i rzucić na nią urok” (Derrida 1992, 61). Jednocześnie *Fajdros*, z którego pochodzi krytyka pisma jako narzędzia osłabiającego pamięć i stwarzającego tylko pozór mądrości, to historia wycieczki za miasto, podczas której Sokratesa „nimfy biorą” i pod ich wpływem wygłasza natchnioną mowę na cześć Erosa, której potem nie pamięta, a następnie ma wizję skrzydlatych dusz w podniebnym orszaku Zeusa (Platon 1958). Trudno

czytać tę historię inaczej niż jako rozważania o odmiennych stanach świadomości, strategiach ich osiągania oraz ich pożądanym i oślakanych skutkach. Jak zauważa Preciado, „filozofia – jako przechadzanie się, dialogowanie, technika pisarska – w świecie starożytnych Greków była tym, czym szprycowanie się jest dla zachodnich społeczeństw w dobie postfordyzmu” (Preciado 2021, 355).

Dla Preciada testosteron i feminizm to polityczne narkotyki, narzędzia tworzenia politycznej podmiotowości. O ile koncepcja *farmakonu* opiera się na szeregu dualizmów: żywej mowy i martwego pisma, lekarstwa i trucizny, wewnątrz (ciała) i zewnątrz (technologii), o tyle greckie słowo *hormon* oznacza pęd, impet, impuls, popęd lub apetyt. Przekształcając *farmakon* w *hormon*, Preciado znosi opozycje, które u Derridy wyznaczają bieguny działania *farmakonu*. *Hormon* to więc zarówno molekula testosteronu, jak i tekst książki Preciada, która z kolei uruchomiła nowe transfeministyczne eksperymenty; to pętla, w której tekst i cząsteczka funkcjonują w ramach sprzężenia zwrotnego. To przekształcenie pozwala Preciadowi postulować stworzenie żywego archiwum: „Zanim całe istniejące kruche archiwum feminizmu, czarnej, odmiennej i transpłciowej kultury obrócone zostanie w radioaktywny opad, nieodzwonne powinno być dla nas przekształcenie całej tej mniejszościowej wiedzy w eksperymentowanie, w fizyczną praktykę, w sposób życia i rozmaite formy współzamieszkiwania” (Preciado 2021, 312).

Zebrane tutaj teksty analizują rozmaite strategie intoksykacji i ich polityczne efekty: dekonstruują toksyczne substancje, obrazy i formy świadomości, ujawniają procesy ich wytwarzania i wskazują na ich zawsze niejednoznaczny status. Numer otwiera tekst J. Szpilki o transkobięcych fantazjach o uprzedmiotowieniu. Autorka zastanawia się, jaką funkcję pełnią obrazy kobiecego podporządkowania – w literaturze trans i pornografii BDSM – w transkobięcych strategiach potwierdzania własnej płci. Tekst jest jednocześnie zapisem masochistycznej przyjemności czytania transfobicznych feministek i rewindykacją transowego dążenia do kobiecości, które przewartościowuje zależność, poddanie, bierność. Jak pisze Szpilka, „są sytuacje, w których pragnienie bycia bezwolnym przedmiotem pożądania i bycia kobietą są jednym i tym samym”.

Mój tekst dotyczy transfeministycznych projektów bioartystycznych inspirowanych eksperymentem Preciada, eksplorujących możliwości odzyskania przemysłowo produkowanych kodów, obrazów i molekuł jako narzędzi oporu wobec dominujących modeli ucieleśnienia. Analiza projektów Mary Maggic, Gynepunk i Quimera Rosa pozwala zarysować kontury feministycznej praktyki eksperymentowania, w której nauka zostaje z powrotem zakorzeniona w relacjach społecznych, a badanie

odbywa się w sposób nieoparty na hierarchii i przemocy. Stawiam tezę, że o ile zasadą dominującej nauki jest mechaniczna replikacja, o tyle zasadą nauki feministycznej – żywej i ucieleśnionej – musi być mutacja.

Tekst Nadii Wierzbickiej zestawia dwie praktyki pisarskie: pamiętnik Herculine Barbin i *Testo épuna* Preciada, aby porównać ze sobą dwa rodzaje narracyjnych praktyk wytwarzania płci i podmiotowości. Pokazuje, że obie praktyki poszerzają zakres możliwych do uznania form ekspresji płci. Wierzbicka śledzi relacje obu postaci do płciowej matrycy, pojęcia zaczerpniętego od Judith Butler, ale w tym tekście mocno oparte na tytułowym Matriksie z filmu siostr Wachowskich. Historia Neo dostarcza narzędzi do analizy strategii narracyjnych Preciada i Herculine, oraz do prześledzenia, jak przeplatają się w nich technologie dyscyplinarne i technologie siebie.

Zuzanna Sadowska analizuje praktyki picia ayahuaski w ośrodku leczenia uzależnień w Via da Paz w Brazylii i pokazuje względność potocznej opozycji pomiędzy trzeźwością a intoksykacją. Opierając się na materiale zebrany podczas wielomiesięcznych badań etnograficznych w centrum terapii prowadzonej przez wyznawców kościoła União do Vegetal, dowodzi, że odmienne stany świadomości są „odmienne” tylko w określonej społeczno-materialnej rzeczywistości. Dla pacjentów ośrodka łączącego metody psychoterapeutyczne z religijnymi trzeźwość to nie brak jakichś substancji we krwi, ale pewien pożądany rodzaj relacji ze światem. Strategia osiągnięcia stanu umysłu, który taką relację umożliwia, jest traktowana jako drugorzędna.

Teksty Sayak Valencii i Lucíi Egañi Rojas pochodzą z wydanego w 2013 zbioru *Transfeminismos. Epistemes, fricciones y flujos*, podsumowującego działania i myśl hiszpańskiego ruchu transfeministycznego. Valencia jest autorką koncepcji kapitalizmu *gore* opartej na diagnozie męskiej przemocy jako *modus operandi* obecnej fazy kapitalizmu (Valencia 2010); w wielu częściach świata upłciowiona przemoc stanowi jedno z podstawowych narzędzi akumulacji kapitału. W opublikowanym tekście odnosi tę koncepcję do transfeminizmu i postuluje uwolnienie męskości z toksycznego i destrukcyjnego romansu z kapitalizmem. Skoro nikt nie rodzi się mężczyzną, tylko się nim staje, to zawsze może stawać się inaczej, poza ramami wyznaczanymi przez hegemoniczny wzorzec męskości.

Z kolei Lucía Egaña przedstawia wizję transfeministycznego przejścia kapitalistycznych technologii poprzez ich ponowne powiązanie z cieleśnym doświadczeniem. Władza operuje na ciałach, zatem pytanie o transfeministyczną technologię to pytanie o dysydenckie formy ucieleśnienia. Według Egañi to one mogą przekształcić naszą relację z tech-

nologią poprzez wprowadzenie do niej błędów i zakłóceń. Dlatego postuluje otwieranie kodów – komputerowych i kulturowych – i ich ponowne użycie do tworzenia oddolnych, nieopatentowanych i dysydenckich form technoucieleśnienia.

Wykaz literatury

- Derrida, Jacques. 1992. „Farmakon”. Tłum. Krzysztof Maruszewski. W *Pismo filozofii*. Kraków: inter esse.
- Platon. 1958. *Fajdros*. Tłum. Władysław Witwicki. Warszawa: PWN.
- Preciado, Paul B. 2021. *Testo ċpun. Seks, narkotyki i biopolityka w dobie farmakopornografii*. Tłum. Sławomir Królak. Warszawa: Wydawnictwo Krytyki Politycznej.
- Valencia, Sayak. 2010. *Capitalismo Gore*. Barcelona: Melusina.

Cytowanie:

Dębińska, Maria. 2023. „Pismo i wydzieliny.” *Praktyka Teoretyczna* 1(47): 9–13.

DOI: 10.19195/prt.2023.1.1

Author: Maria Dębińska

Title: Writing and Secretions